

7. Belshaw, Doug. *The Essential Elements of Digital Literacies*. Selfpublished, 2014. <http://digitalliteraci.es>
8. N.D. Berman, *On the issue of digital literacy, Contemporary studies of social problems (electronic scientific journal)*, 8, 6-2, 35-38 (2017).
9. Soldatova, Zotova Ye., Lebedeva M., Shlyapnikov V. *tsifrovaya gramotnost' i Internet-bezopasnost'. Metodicheskoye posobiye dlya spetsialistov osnovnogo obshchego obrazovaniya*. — M.: Gugl, 2013. — 311 s.
10. Dzhusupaliyeva D.M. Mynbayeva A.K. *Tsifrovaya kompetentnost' sovremennogo uchitelya i informatsionnaya kul'tura: novyye sistemy obucheniya // Vestnik APN Kazakhstan, №4, 2017.*
11. Gilster P. (1997) *Tsifrovaya gramotnost'*. N'yu-York: Dzhon Uayli.
12. Glukhov A.P. *Tsifrovaya gramotnost' pokoleniy s: sotsial'no-setevoy tochki zreniya // Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta. Filosofiya. Sotsiologiya. Politicheskaya nauka. 2019. № 52.*
13. Berman N.D. *K voprosu o tsifrovoy gramotnosti // Sovremennyye issledovaniya sotsial'nykh problem. Tom 8, №6-2, 2017, - 37 s.*
14. *Tsifrovyye navyki i kompetentsii, tsifrovoye i onlayn-obucheniye, str. 29* https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2019-08/dsc_and_dol_ru_0.pdf
15. *Struktura IKT-kompetentnosti uchiteley. Rekomendatsii YUNESKO. - [Elektronnyy resurs]. - 115 r. - URL: <https://iite.unesco.org/pics/publications/ru/files/3214694.pdf>. (data obrashcheniya: 29.09.2021).*
16. Yachina N.P. *Razvitiye tsifrovoy kompetentnosti budushchego uchitelya v obrazovatel'nom prostranstve / N.P. Yachina, O.G.G. Fernandes // Vestnik VGU. - 2018. - № 6. - S. 134-138.*
17. Dukhovnikova I.YU., King A.M. *Tsifrovyye kompetentsii sovremennogo uchitelya kak osnova uspeshnoy pedagogicheskoy deyatel'nosti // <https://research-journal.org/pedagogy/cifrovye-kompetencii-sovremennogo-uchitelya-kak-osnova-uspeshnoj-prepodavat> (25).*
18. Khalykova K.Z. *Aktual'nyye voprosy tsifrovizatsii obrazovaniya // Vestnik. Seriya «Pedagogicheskiye nauki», №3 (67), 2020.*
19. *Pedagogicheskiy dizayn: opredeleniye, printsipy, modeli // <https://ru.coreapp.ai/journal/pedagogicheskiy-dizain> (data podachi zayavki: 29.11.2021)*

FTAMP 14.35.09

<https://doi.org/10.51889/7557.2022.63.65.013>

Жумабаева А.Е¹, Базарбекова Р.Ж¹, Нуржанова С.А¹, Жұмбаева Ж.А¹

¹Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
Алматы, Қазақстан

МОБИЛЬДІ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫН ҚҰРУ АРҚЫЛЫ БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ БІЛІМ ПЕДАГОГТЕРІН ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАРҒА БАУЛУ МҮМКІНДІКТЕРІ

Аңдатпа

Мақала қазіргі білім кеңістігінде мобильді орта құру арқылы білім алушыларды ұлттық құндылыққа баулу мәселесіне арналады. Ғылыми әдебиеттерді зерттеу негізінде мобильді ортаның қазіргі жайына талдау жасалып, мобильді оқытудың білім беру ресурсын дамыту және қолдану тәжірибесі, перспективалары мен мүмкіндіктері қарастырылады. Білім алушылардың оқу ортасында, яғни сабақ барысында ұялы телефон, смартфон, планшет т.б. сияқты мобильді технологиялар арқылы оқу материалдарын генерациялауға деген қызығушылығы жоғары екендігі негізге алынып, мақалада осы мүмкіндікке сәйкес жастарды ұлттық құндылыққа баулу мәселесінің өзектілігі айқындалады.

Абай атындағы ҚазҰПУ студенттерімен жүргізілген сауалнама нәтижесі білім алушылардың ұлттық құндылыққа деген қатынастары мен көзқарастарының оң екендігін көрсетті. Олардың ойынша, арнайы мобильді білім беру ортасын құру, әр пәнге электрондық контент, арнайы бағдарлама немесе платформа, электронды қосымша жасау ұлттық құндылықтарға бағдарланған сапалы білім алуға, бәсекеге қабілетті ұлт қалыптастыруға мүмкіндік туғызады.

Түйін сөздер: мобильді білім беру ортасы, мобильді оқыту, мобильді технология, ұлттық құндылыққа баулу, болашақ бастауыш білім педагогі, педагогикалық мүмкіндіктер.

Жұмабаева А.Е.¹, Базарбекова Р.Ж.¹, Нуржанова С.А.¹, Жұмабаева Ж.А.¹

¹Казахский национальный педагогический университет имени Абая,
Алматы, Казахстан

ВОЗМОЖНОСТИ ПРИОБЩЕНИЯ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ К НАЦИОНАЛЬНЫМ ЦЕННОСТЯМ ЧЕРЕЗ СОЗДАНИЕ МОБИЛЬНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ

Аннотация

Статья посвящена проблеме приобщения обучающихся к национальным ценностям через создание мобильной образовательной среды в современном образовательном пространстве. На основе изучения научной литературы проводится анализ современного состояния мобильной образовательной среды, рассматриваются опыт, перспективы и возможности развития и использования образовательного ресурса мобильного обучения. Исходя из высокой заинтересованности обучающихся в создании учебного материала в учебной среде, т. е. в процессе занятий посредством мобильных технологий, таких как мобильный телефон, смартфон, планшет и т.д., в статье раскрывается актуальность проблемы приобщения молодежи к национальным ценностям в соответствии с этой возможностью.

Результаты анкетирования студентов КазНПУ им. Абая показали положительную приверженность и отношение студентов к национальным ценностям. По их мнению, создание специальной мобильной образовательной среды, создание электронного контента, специальной программы или платформы, электронного приложения к каждому предмету позволит получить качественное образование, ориентированное на национальные ценности, сформировать конкурентоспособную нацию.

Ключевые слова: мобильная образовательная среда, мобильное обучение, мобильные технологии, приобщение к национальным ценностям, будущий педагог начального образования, педагогические возможности.

Zhumabaeva A. ¹, Bazarbekova R. ¹, Nurzhanova S. ¹, Zhumabayeva Zh. ¹

¹Abai Kazakh National Pedagogical University,
Almaty, Kazakhstan

OPPORTUNITIES TO INTRODUCE FUTURE PRIMARY EDUCATION TEACHERS TO NATIONAL VALUES THROUGH THE CREATION OF A MOBILE ENVIRONMENT

Abstract

The article is devoted to the problem of introducing students to national values through the creation of a mobile environment in the modern educational space. Based on the study of the scientific literature, an analysis of the current state of the mobile environment is carried out, the experience, prospects and opportunities for the development and use of the educational resource of mobile learning are considered. In the educational environment, i.e. during the lesson, students use a mobile phone, smartphone, tablet, etc. based on the high interest in the generation of educational materials using mobile technologies, the article defines the relevance of the issue of introducing young people to national values in accordance with this opportunity.

The results of the survey conducted by students of Abai Kazakh National Pedagogical University showed a positive attitude and attitude of students to national values. In their opinion, the creation of a special mobile educational environment, the creation of electronic content for each subject, a special program or platform, an electronic application will allow you to get a high-quality education focused on national values, the formation of a competitive nation.

Key words: mobile educational environment, mobile learning, mobile technologies, introduction to national values, future teacher of primary education, pedagogical opportunities.

Кіріспе. Қазақстан Республикасының «Мәдени мұра», «Рухани жаңғыру», «Мәңгілік ел» сияқты мемлекеттік бағдарламаларында маңызды міндет ретінде рухани және мәдени мұраны, соның ішінде қазіргі заманғы ұлттық мәдениетті, дәстүрлер мен әдет-ғұрыптарды зерделеу, әлемдік ғылыми ой-сананың, мәдениеттің таңдаулы жетістіктерінің негізінде гуманитарлық білім берудің толыққанды жүйесін құру мәселелері қарастырылған. Бағдарламада «... білім беруді жаңарту үрдісі дегеніміз – ұлтымыздың салт-дәстүрін, мәдени мұрасын, рухани құндылықтарын, яғни, оқу-тәрбие үрдісін біртұтас алып жүретін халықтық педагогика негіздерінен құралатын ұлттық идеологиялық бағыттың тұрақты бір жүйесі деп түсінеміз» деп айқын көрсетілген [1]. Сондықтан жас ұрпақты ғасырлар бойы бізге жеткен рухани, мәдени, ұлттық мұралар аясында тәрбиелеу – бүгінгі күннің басты міндеті.

Қазіргі геосаяси жағдайында адамгершілік құндылықтарды сақтау және ұлттық патриоттық сезімді тәрбиелеу мәселесі ерекше маңызды және өзекті болып отыр. Жастарды ұлттық құндылықтарға баулудың олардың рухани-адамгершілік қасиеттерін дамытуға, демократиялық, саяси, мәдени, өмірлік құндылықтардың қалыптасуына ықпалы зор. Бұл – бәсекеге қабілетті ұлт қалыптастырудың бір қыры. Осыған орай, қазіргі кезде жаһандану және қазақ халқының рухани өрлеуі жағдайында болашақ педагогтерді мобильді білім беру ортасын құру арқылы өз халқының рухани, мәдениетті қазынасымен сусындандыру, оның ұлттық мәдени-эстетикалық құндылықтарына баулу мәселесін ғылыми-теориялық тұрғыдан негіздеу, ұлттық құндылыққа бағдарланған білім мазмұнын жасау қажеттілігі артып отыр.

Технологияның қарқынды дамуы жаңа мобильді құрылғылардың өсуіне алып келді. Электрондық түрде көрсетілетін қызметтердің көпшілігі қазіргі кезде мобильді құрылғыларда ұсыныла бастады. Мобильді құрылғылар мен сымсыз интернеттің қолданысы күн сайын артуда. Біз «мобильді дәуір» деген атпен белгілі кезеңде өмір сүріп жатқандықтан, мобильді технологиялар барлық салаларға әсер етті. Соның бірі – білім беру саласы, яғни смартфон, интернет желісі арқылы өздігінен алынатын білім. Бұл кең мүмкіндігі бар, қызық, бірақ жүйесіз, тез алынып, тез ұмытылатын білім. Қазіргі Z, Альфа ұрпақтарында білімнің осы түрі басым қалыптасып жатыр. Пайдасын арттыруда ұлттық құндылықтарды білім мазмұнына арқау еткенде, оқу мақсаттары мен күтілетін нәтижені осы құндылықтар аясында жоспарлағанда, білім мазмұнын мобильді оқыту технологиясына бағдарлағанда және ұлттық құндылыққа негізделіп құрылғанда, ды бүгінгі күннің жаңа моделі ретінде қарастыруға мүмкіндік береді.

Білім берудегі мобильді технологиялар білім алушылардың ақпаратқа қол жеткізуін және мобильді білім беру орталарымен өзара іс-әрекетін оңтайландыратын, сондай-ақ олардың мобильді технологияларды білім алу, білім алмасу мақсаттарында пайдалануы арқасында кеңінен таралып отыр. Бүкіл әлемде мобильді телефондарды және мобильді қосымшаларды (приложение) білім беру мақсатында пайдалану үрдісі жылдан-жылға артып келеді. Себебі мобильді оқыту білім алушылармен қатар оқытушыларға кең мүмкіндік беретін жаңа технологиялық прогресске айналды. Әсіресе оқытушылар мен білім алушылар бұл құрылғыларды ақпарат алмасу, сөздіктер мен түрлі деректерді, ақпарат көздерін т.б. мәліметтерді іздеу үшін пайдаланады. Осыған байланысты біз жобамызда қазіргі көз ілеспес қарқынмен өзгеріп отырған жаңа технологияларға бейімдеп, яғни мобильді оқыту ортасын құру арқылы болашақ педагогтерді ұлттық құндылыққа баулу мәселесін өзекті тақырып ретінде алып отырмыз.

Біздің ойымызша, ұлттық құндылық – қоғамда маңызды және құнды деп саналатын, жеке тұлғаның ұлттық санасының қалыптасуына оң әсер ететін ата-бабамыздан ұрпақтан ұрпаққа мирас болып келе жатқан жалпыадамзаттық қағидалар мен идеялар. Ұлттық құндылықтар біздің өміріміздің маңызды бөлігі болып табылады, өйткені олар біздің сенетін, қолдайтын ұстанымымызға зор ықпал етеді.

Жастарды ұлттық құндылықты құрметтеуге, осы құндылықтарды бойына сіңіріп, келешек ұрпақтан-ұрпаққа жалғастыруды да қазіргі заман талабына сай, жаңа форматқа бейімдеп қарастыру қажет деп ойлаймыз. Себебі қазіргі қоғамның барлық аспектілерінде, соның ішінде білім саласында да білім алушылардың білім сапасын жақсартуды жеңілдету үшін озық технологияларды, соның ішінде мобильдік оқыту қолданылып жатқаны белгілі.

Жалпы алғанда «Мобильділік» (mobility), «мобильді оқыту» (m-learning) педагогика ғылымында кеңінен танымал ұғым [2]. Бастапқыда бұл ұғым пайда болатын өзгерістерге жылдам әрекет ету, кез келген әрекетке қатысу деген мағынада қолданылды. «Мобильділік» сөзі контекстке қарай «ұтқырлық» деп те қолданылады, бұл жердегі мағынасы – адамдардың белгілі бір әлеуметтік топтан басқа топқа ауысуы дегенді білдіреді [2]. Мобильді орта субъект-субъектінің өзара әрекеті,

субъектілердің мақсаттары, олардың тұлғалық қасиеттері арқылы ерекшеленеді. Бірқатар зерттеушілердің еңбектерінде мысалы, В.Ю.Шурыгиннің [3], А.Камалудин [4] еңбектерінде бұл ұғым мұғалімнің кәсіби дамуында өзін-өзі жүзеге асыруы деген мағынада қолданылады. Автор мұғалімнің кәсіби дамуындағы мобилділікті бірнеше кезеңге бөліп қарастырады. Ал біздің жағдайда, мобильді білім беру ортасы – объектілер мен субъектілер қатыстырылатын, бір-бірімен өзара әрекеттесетін, белгілі бір ақпараттар қолданылатын (ақпарат көздері, мазмұны, ресурстары, іздеу және қолдану шарттары) жүйе [5].

Білім алушылардың оқу ортасында, яғни сабақ барысында ұялы телефон, смартфон, планшет т.б. сияқты мобильді технологиялар арқылы оқу материалдарын генерациялауға деген қызығушылығы жоғары. Себебі мобильді технологиялар білім алушылар үшін өте ыңғайлы. Ендеше, оқытушылар мен білім алушылар үшін мобильді қосымшаларды пайдалану ақпараттық технологияны қолданудың және сол арқылы жастардың бойында ұлттық құндылықтарды қалыптастырудың жаңа бір мүмкіндігі деп санаймыз.

Осы мүмкіндікті пайдаланып, ұсынылып отырған мақалада мобильді технологиялар арқылы білім алушылардың бойында ұлттық құндылықтарды қалай қалыптастыруға болады, мобильді оқытудың мүмкіндіктері қандай, мақалада осы сұрақтардың жауабын іздестірдік. Бұған дейінгі отандық және шетелдік ғалымдардың зерттеулерін қарастырдық.

Зерттеу мақсатына байланысты бірнеше отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектеріне шолу жасап, олардың мобильді оқытудың әртүрлі аспектілерін қарастырғанын анықтадық. Айталық, мобильді оқытудың теориялық, тарихи және әдіснамалық негіздерін (Ю. Исаева [6], Т.Андерсон, [7], Воса G.D [8] және т.б.); оқу үдерісінде мобильді оқытуды қолдану мүмкіндіктерін (А С.Лобачева [9], Шарифжанова Н [10] және т. б.); мобильді білім беру ресурсын дамыту және қолдану тәжірибесін (D. Attevel, [11], J. Traxler [12], және т. б.); мобильді оқытудың перспективалары мен мүмкіндіктерін (Alan K. [13], Shurygin V [14], Cucinotta D [15] және т. б.) қарастырған.

Шетелдік зерттеушілер D. Attevel, Shurygin V., Cucinotta D. мобильді оқытудың бірқатар мүмкіндіктері мен қиыншылықтарын анықтап, мобильді оқытуды қабылдауға әсер ететін және дәріс кезінде оқытушы мен білім алушының өзара әрекеттесуін жақсартатын бірнеше факторларды: пайдалануы жағынан қарапайым, тиімді және қызықты екенін дәлелдеген. Зерттеу барысында ғалымдар білім алушылардың өзара білім алмасу, академиялық қауымдастықты дамыту және мобильді желімен қарым-қатынас жасау арқылы бірлескен оқу мүмкіндіктерін арттыруға болатындығын дәлелдеген [11,14,15].

Мысалы, Chun K.M. өз мақаласында оқытушылардың мобильді оқыту жүйелерін пайдалану тәжірибесін зерттеп, оның нәтижелері бойынша бес маңызды мәселелерге көңіл бөлу қажеттігін анықтаған: оқытушылардың мобильді оқытуды қабылдауы; мобильді оқытуға деген мотивациялары; мобильді оқытуды пайдалану кезіндегі мінез-құлық стандарттары; мобильді оқытуды қабылдаудағы қиындықтар; мобильді оқытуды пайдаланудың артықшылықтары [16].

Мобильді оқыту мәселесі аясындағы әдебиеттерге сүйенсек, көптеген анықтамалар берілгендігін көруге болады. Мысалы, ғалым J. Traxler «Мобильді оқыту» дәстүрлі оқыту үдерісін өзгертеді, оқу материалдарының берілуін, оған қолжетімділікті түрлендіреді және сана мен менталитеттің жаңа формаларын қалыптастырады» деп жаңаша тұжырымдайды. J. Traxler оқу құралында мобильді оқыту оқу үдерісін толығымен өзгертеді деп мәлімдейді, өйткені мобильді құрылғылар материалды беру және оған қол жеткізу формаларын өзгертіп қана қоймайды, сонымен қатар таным мен менталитеттің жаңа формаларын құруға ықпал етеді. Оқыту өз уақытында, жеткілікті және жеке болады (*«just-in-time, just enough, and just-for-me»*). Мобильді оқытудың бұл сипаттамалары мультимедиялық, құрылымдық немесе модульдік, интерактивтілік, қол жетімділік сияқты дидактикалық қағидалар бірінші орынға шығатын аралас және электронды оқыту (E-learning) сипаттамаларына қайшы келеді [12].

Сондай-ақ, В.И. Токтарова мобильді оқыту оқу материалдарын ықшам экранға көшіру және әрдайым қолында болатын ыңғайлы құрылғыларды қолдану туралы емес, жаңа мобильді оқу материалдарын әзірлеу туралы атап өтеді. Мобильді оқыту дәстүрлі қашықтан оқыту курсынан әзірлеуден гөрі инновациялық тәсілдерді пайдалануды көздейді [17].

Білім алушылардың оқу ортасында, яғни сабақ барысында ұялы телефон, смартфон, планшет т.б. сияқты мобильді технологиялар арқылы оқу материалдарын генерациялауға деген қызығушылығы жоғары. Себебі мобильді технологиялар білім алушылар үшін өте ыңғайлы. Ендеше, оқытушылар мен білім алушылар үшін мобильді қосымшаларды пайдалану ақпараттық технологияны қолданудың

және сол арқылы жастардың бойында ұлттық құндылықтарды қалыптастырудың жаңа бір мүмкіндігі деп санаймыз.

Дегенмен Қазақстанда, өкінішке орай болашақ маман даярлауда, бұл технологияларды қолдану әлі жүйелі жолға қойылмаған. Мобильді құрылғылар ЖОО-да білім алушылар үшін оқыту құралы болғанымен, оқу үдерісінде оларды белсенді түрде қолдану жүзеге асырылмай келеді. Қазақстанда мектеп оқушыларына және студенттер мен мұғалімдерге арналған, өз бетінше білім алуға ыңғайлы компьютерге, планшетке, мобильді телефонға арналып электронды контент дайындалған (bilimland.kz, academia.kz т.б.) ауқымды жобалар да жоқ емес. Ал ЖОО-да мобильді технологиялар оқу үдерісін жақсартуға мүмкіндігі зор болғанымен, тек жеке пәндерді оқытуда ғана қолданумен шектелуде. Сондай-ақ орта мектептегі сияқты пәндерді қашықтан оқуға арналған арнайы бағдарлама немесе платформа, электронды қосымша (приложение) жоқтың қасы. Сондықтан да мобильді оқыту форматында білім алушыларға арналған оқу курсының арнайы бағдарламасын құру және соған сәйкес әдістемелерді таңдау өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Бұл міндетті шешу әрине, кешенді түрде орындалуы қажет. Мобильді білім беру ортасын құру үшін контент жинақтау қажет, оның мазмұны, дереккөздері, ресурстары, мазмұнға сәйкестігі, ақпараттық технологияларды мақсатты түрде қолданылуы өте маңызды. Біздің мақсатымыз – мобильді білім беру ортасы арқылы білім алушының бойында өз ұлтына деген құрмет пен мақтаныш сезімін қалыптастыру үшін арнайы әдістемелік кешен жасау.

Сандық білім беру қызметтері мен ресурстарын, білім беру үдерісіне қатысушылардың өзара әрекеттесу кеңістігін қамтитын ақпараттық-білім беру ортасында білім беру икемді болуы керек. Бүгінгі таңда мобильді оқыту пайдаланылатын оқу құралдарының функционалдығын жоғалтпай, дәстүрлі білім беруге тән ұйымдастырушылық шектеулерден бас тартуға, ақпаратқа кез келген уақытта қол жеткізуге, психологиялық және ұйымдастырушылық кедергілерді жоюға мүмкіндік береді. Мобильді құрылғылардың артықшылығы – олар әрқашан заманауи адаммен бірге жүреді, көлемі шағын және кез келген жерде интернетке қосылуға болады. Сонымен қатар, мобильді оқыту аясында студентке білім беру қоғамдастығында, оның ішінде мұғалімдермен, басқа студенттермен және білім мен қызметтің әртүрлі саласындағы мамандарымен тығыз қарым-қатынас жасау мүмкіндігі беріледі. Research.com мәліметтері бойынша соңғы жылдары мобильді оқытуға сұраныс көп және мобильді оқыту нарығының орташа жылдық өсу қарқыны 2020-2027 жылдар аралығында 36,45% құрайды деп күтілуде [18].

Ғылыми басылымдарда мобильді ақпараттық-білім беру ортасы келесідей көрінеді:

- жұмыс үстеліндегі электрондық оқытуға қарағанда жақсы нәтиже беретін оқу стратегияларын ұсыну үшін смартфон технологиясы мен микрооқытуды қолданатын мамандандырылған жүйе [3];

- жұмыс орнының және оның айналасындағы қоршаған ортаның қозғалысын ұйымдастыруға мүмкіндік беретін цифрлық технологиялар, оның ішінде жеке ақпаратты, портфолионы, олардың құрамындағы кәсіби байланыстарды қамтамасыз етеді [5];

- білім алушыларға кез келген жерден Интернетте оқу материалдарына қол жеткізуге мүмкіндік беретін көптеген портативті құрылғылар мен мобильді жұмыс станциялары бар ақпараттық орта [6];

- білім алушының үнемі қозғалыста болуына, кез келген жерде және кез келген уақытта білім алуына, тақырыптан тақырыпқа ауысуына, технологиямен өзара әрекеттесуіне мүмкіндік беретін білім беру ортасындағы кең ауқымды жаңа және қызықты мүмкіндіктер [4].

Мобильді білім беру ортасы білім беру үдерісіне жаңа сапа беретіні сөзсіз: ол неғұрлым автономды, өйткені ол үлкен еркіндікті, стихиялылықты және бейресмилікті білдіреді, ол қазіргі заманғы тұлғаның білім беру үрдістерін барынша толық көрсетеді, білім беру ақпаратына тұрақты қолжетімділікті қамтамасыз етеді [19].

Дәл осы сипаттамалар қазіргі жағдайда білім алушыларды ұлттық құндылыққа баулуға ықпал ететін мобильді оқытудың негізгі міндеті болып табылады.

Зерттеу әдістері мен материалдары. Студенттердің дербестік дәрежесі және оның мұғаліммен өзара әрекеті тұрғысынан мобильді оқытуды зерттеушілер McFarlane, Angela, Roche, Triggs [20] мұғалімнің бақылауындағы оқытудан толық дербестікті қамтамасыз ететін үш педагогикалық модельді анықтады:

- *«Teacher-directed activity»*. «Мұғалім басқаратын іс-әрекет» моделі – мұғалім құрастырған және орындауға міндетті нақты жоспар бойынша оқу процесін ұйымдастыру ретінде орналастырылған. Мұғалім мобильді құрылғылар үшін бейімделген білім беру мазмұны және оқу траекториясын толығымен құрады және студент осы оқу материалымен танысу уақыты мен орнын таңдауға ерікті;

- «*Teacher-set activity*». «Мұғалімнің іс-әрекеті» моделі – оқу процесінің құрылымдық жоспарынсыз берілген, яғни мұғалім тек бағытты белгілейді. Бұл модельде қосымша материалдар немесе міндетті емес тапсырмалар арқылы оқушының бастамасын ынталандыруға және танымдық белсенділігін дамытуға баса назар аударылады;

«*Learner-driven activity*». «Оқушыға бағытталған іс-әрекет» моделі – өз бетінше оқу әрекетіне бағытталады. Мұнда білім беру мазмұнын студенттер өздері таңдайды, тапсырмаларды қалай орындау керектігі, мұғаліммен кеңесу немесе басқа студенттермен тәжірибе алмасу қажеттілігі өз бетінше шешіледі. Бұл модельде анонимді қарым-қатынас мүмкіндігі (кез келген аватар мен лақап атын таңдау) арқылы студенттердің әлеуметтенуіне ерекше назар аударылады.

Мобильді оқыту ортасының құрылымы мен мазмұны тұрғысынан ең танымалдардың бірі болып үш аспектіге негізделген FRAME моделі (The Framework for Rational Analysis of Mobile Education – мобильді оқытуды ұтымды талдау үлгісі) болып табылады [21]. Оқушы/пайдаланушы аспектісі олардың білімінің ағымдағы деңгейін бағалауға, оқу жағдайларын дамытуға, түсіну мен есте сақтауға ықпал ететін әртүрлі ынталандыруларды қамтамасыз ету үшін контекстік белгілер мен мультимедиялық құралдарды пайдалану, шынайы контекст пен аудитория айналасында оқу әрекетін құрылымдау ретінде түсіндіріледі. Студенттер өздерінің бірегей мәселелеріне қатысты ақпаратты өз бетінше зерттейді, ашады, таңдайды. Мобильді құрылымды пайдалану техникалық аспект ретінде қарастырылады.

Осы жоғарыда қарастырылған еңбектерге сүйене отырып, жоба тақырыбы аясында ұлттық құндылыққа деген қатынасын және оған баулудың педагогикалық мүмкіндіктерін анықтау мақсатында білім алушылардан қысқаша сауалнама алынды.

Сауалнама «Бастауыш білім ақпараттық коммуникациялық технологиялармен» білім беру бағдарламалары бағытында оқитын 2-3 курс білім алушыларымен жүргізілді. Сауалнамаға 196 білім алушы қатысты.

Сауалнамада төмендегідей сұрақтар берілді:

1. Сіз үшін қазіргі кезде қандай ұлттық құндылық ерекше маңызды?
2. Жастар арасында батыс елдерінің мәдениетіне еліктеп, қазақ ұлтының құндылықтарына менсінбей қараушылар көбейіп бара жатыр деген пікірге келісесіз бе?
3. Қазақтың ұлттық құндылықтары ескірген және қазіргі шындыққа сәйкес келмейді дегенге келісесіз бе?
4. Білім алушыларды ұлттық құндылықтарға баулуда заманауи мобильді білім беру ортасын құру қажет деп ойлайсыз ба?
5. Бастауыш сынып оқушыларын ұлттық құндылықтарға баулу үшін болашақ маман ретінде сізде қандай білім болуы керек?
6. Ұлттық құндылықтарға баулудың арнайы мобильді білім беру ортасы мен технологиялары болған жағдайда, сізге қайсысы тиімді деп ойлайсыз?
7. Жас ұрпақты ұлттық құндылыққа баулу бойынша қандай ұсыныс айтар едіңіз?

Зерттеу нәтижелері. 1-сұрақ бойынша респонденттердің көпшілігі отбасылық құндылықтарды (81,6%), үлкендерге құрмет көрсетуді (62,8 %), ұлттық салт-дәстүрді сақтауды (57,1) маңызды деп санайды.

«Жастар арасында батыс елдерінің мәдениетіне еліктеп, қазақ ұлтының құндылықтарына менсінбей қараушылар көбейіп бара жатыр деген пікірге келісесіз бе?» деген 2-сұраққа респонденттердің 49,5%-ы жастар арасында Батыс елдерінің мәдениетіне еліктеушілік көп деп санайтынын байқадық.

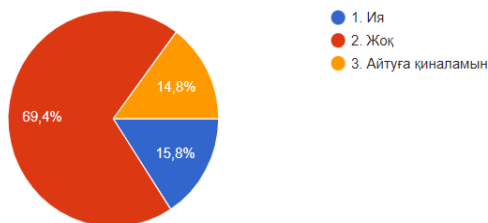
196 ответов

Сурет 1. Сауалнамының 2-сұрағының көрсеткіші

«Қазақтың ұлттық құндылықтары ескірген және қазіргі шындыққа сәйкес келмейді дегенге келісесіз бе?» деген 3-сұраққа білім алушылардың 69,4 %-ы ұлттық құндылықтарды ескірген деп санамайтыны бізді қуантады.

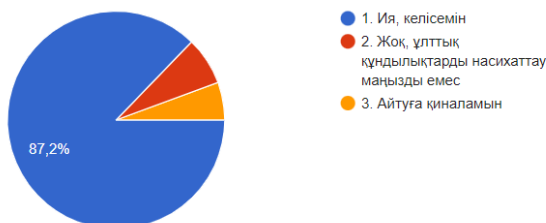
196 ответов

Сурет 2. Сауалнамының 3-сұрағының көрсеткіші

4-сұрақ бойынша білім алушылардың 87,2%-ы ұлттық құндылыққа баулуда арнайы мобильді білім беру ортасы қажет деп санайды.

196 ответов

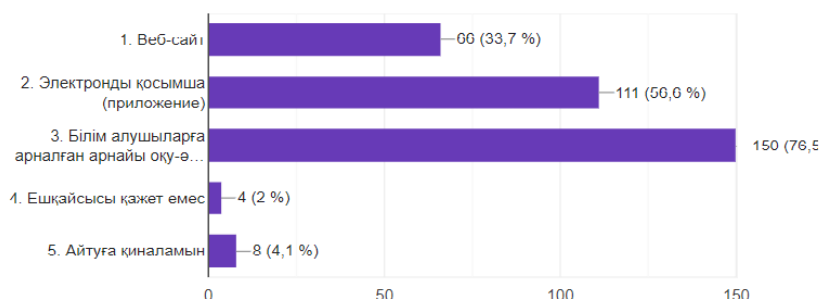

Сурет 3. Сауалнамының 4-сұрағының көрсеткіші

«Бастауыш сынып оқушыларын ұлттық құндылықтарға баулу үшін болашақ маман ретінде сізде қандай білім болуы керек?» деген 5-сұраққа білім алушылардың 86,7%-ы ұлттық құндылықтарға баулудың тиімді, жаңа технологияларын меңгеруі қажет деп санайды.

«Ұлттық құндылықтарға баулудың арнайы мобильді білім беру ортасы мен технологиялары болған жағдайда, сізге қайсысы тиімді деп ойлайсыз?» деген сұраққа білім алушылардың 76.5%-ы арнайы оқу-әдістемелік кешен қажет деп санаса, 56,6%-ы электронды қосымша (приложение) құрастырған тиімді деп санайды. Ал 33,7%-ы веб-сайт тиімді болуы мүмкін деп жазған.

196 ответов

Сурет 4. Сауалнамының 6-сұрағының көрсеткіші

«Жас ұрпақты ұлттық құндылыққа баулу бойынша қандай ұсыныс айтар едіңіз?» 7-сұрағына білім алушылар төмендегідей ұсыныстарын берген:

- мамандық білім алушыларына арналған ұлттық құндылықтарға бағдарланған пән енгізілсе;
- ұлттық құндылықтарға баулитын қосымша сабақтар мен тәрбиелік мәні ауқымды іс-шаралар өткізілсе;
- оқу материалдарын, мәтіндерді ұлттық дәстүрлер туралы, құндылықтар туралы мәтінге ауыстырса және жастарды, балаларды қызықтыратын, ұлттық құндылықтарға баулитын электронды қосымша жасалса;

- арнайы сабақтар қосылып, осыған байланысты көптеген нәрселер ұйымдастырылса, ең бастысы қызықтыру басымдықта болса;

- қазіргі таңда жастар өз ұлттық құндылықтарып білмей жатады. Оның бірден бір себебі, кішкентайынан отбасында ала алмаған құндылықтар болып табылады. Оның алдын алу үшін үлкен кісілердің өсиет әңгімелерін, ақылын, дана ойларын естіп өссе;

- кино, мультфильм жанрын қазақи нақышта – экшон жанрында түсірсе, әртүрлі ұлттық құндылықты дәріптейтін электронды қосымшалар құрастырылса; Ютуб желісінде қазақша жас балалар көретін қысқа мультфильмдер, анимациялар жасалса. Мыс: «синий трактор» сияқты.

- технология ғасырында қанша дегенмен телефон ұстайтын жастар да, балалар да көп. Сол үшін арзан және тегін, баршаға пайдасы бар бағдарлама жасалса;

- бос уақыттарда қазақтың ұлттық ойындарын ойнатуға, халық әндерін бірге шырқауға, билеуге, аспаптарда ойнауға үйрететін электронды қосымшалар жасалса.

Талқылау. Жоғарыда берілген ғылыми еңбектерді және білім алушылардан алынған сауалнамаларды басшылыққа ала отырып, мобильді білім беру ортасын жобалау және енгізу кезінде келесі функционалдық ерекшеліктерді ескере отырып, зерттеу аясында мынадай болжамдар жасаймыз:

- *интерактивті мазмұн:* ұлттық құндылықтарға бағдарланған оқу пәндерінің мазмұны интерактивті сипатқа ие болады, бұл студенттерге топта немесе жеке дара бағалау құралдарын және жедел кері байланысты пайдалана отырып, әртүрлі жеке оқу жолдарын құру арқылы өз бетінше оқуға мүмкіндік береді;

- *мобильді оқытудың сапасын басқару:* жеңілдетілген мүмкіндіктерге негізделген мобильді құрылғылардан кеңейтілген деректер жиналады және студенттердің цифрлық іздерінің аналитикасы жасалады, оқытушы оқу процесін толығымен басқара алады және қажет болған жағдайда түзетулер енгізе алады;

- *білім беру саласындағы ынтымақтастық:* мұндай өзара әрекеттесу оқу мүмкіндіктерін кеңейтеді және кез келген уақытта және кез келген жерде икемді оқу ортасын қамтамасыз етеді, оқытудың жаңа режимдеріне мүмкіндік береді және оқушылардың оқу кеңістігінде белсенді қатысуы мен ынтымақтастығын ынталандырады;

- *болашақ маманның біліктілігін арттыру:* мобильді құрылғылардың эволюциясы және мобильді технологиялардың қарқынды дамуы болашақ маманнан заман талабына сай болуын талап етеді, сондықтан жүйелі оқыту семинарлары, вебинарлар немесе біліктілікті арттыру курстары ұйымдастырылады;

- болашақ маманның мобильді білім беру ортасын құру және қолдау жоғары оқу орнының қызметін сапалы жаңа деңгейге шығаруға және оның заманауи жағдайларда бәсекеге қабілеттілігін арттыруға мүмкіндік береді.

Қорытынды. Өткізілген сауалнаманың нәтижесі мобильді білім беру ортасын құру арқылы болашақ бастауыш білім педагогтерін ұлттық құндылықтарға баулуда келесідей мүмкіндіктерді қамтамасыздандыру қажет екендігін көрсетеді:

- мобильді білім беру ортасын құру арқылы болашақ бастауыш білім педагогтерін ұлттық құндылықтарға баулу мақсатында бакалавриат, магистратураның білім беру бағдарламасы бойынша контент дайындау;

- дербес әдістемелік пәндерден ұлттық құндылықтарға баулуға бағдарланған мобильді қосымшалар құрастыру;

- ұлттық құндылыққа баулитын аудиториядан тыс іс-шаралар ұйымдастыру;

- мобильді білім беру ортасын құру арқылы болашақ бастауыш білім педагогтерін ұлттық құндылықтарға баулуға бағытталған оқу-әдістемелік кешендер дайындау.

Жүргізілген зерттеу Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2022-2024 жылдарға арналған ғылыми гранттық қаржыландыру АР 14872058 «Мобильді білім беру ортасын құру арқылы болашақ бастауыш білім педагогтерін ұлттық құндылықтарға баулу» жобасының аясында орындалды.

Пайдаланылган әдебиеттер тізімі:

1. «Мәдени мұра», «Рухани жаңғыру», «Мәңгілік ел» стратегиялық ұлттық жобалар тұжырымдамасы туралы. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P080001016>
2. Шарифжанова Н., Шарипова Д., Жураева Н. Мобильное обучение – новая технология в образовании // *InterConf.* 2021. Vol. 41. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/8657> (дата обращения: 11.03.2022)
3. Шурыгин В.Ю. Современные тенденции развития мобильного обучения. – Казан: Казанский федеральный университет, Педагогическое образование 2022. Том 3. №2 – С. 119-123.
4. Kamaludin A. *Technology Acceptance Model in Mlearning context: A system-atic review // Computer Education.* 2018. Vol. 125. P. 389 – 412.
5. Shurygin V., Saenko N., Zekiy A. *Learning Management Systems in Academic and Corporate Distance Edu-cation // International Journal of Emerging Technologies in Learning.* 2021. Vol. 16. Is. 11. P. 121 – 139.
6. Исаева Ю. Становление системы мобильного обучения в открытом дистанционном образовании. – Автореферат диссер. на соискание уч. степени докт. пед. наук. – Ульяновск, – 2019. – 46 с.
7. Андерсон Т. *Mobile apps for language learning. – Language learning & Technology. – June 2019, Vol.15, №2. – pp.2–11.*
8. Boca G.D. *Factors Influencing Students' Behavior and Attitude towards Online Education during COVID-19 // Sustainability.* 2021. Vol. 13. P. 7469.
9. Лобачева С. *Среда Интернет обучения системы образования России: проект Глобального виртуального университета / Международная академия открытого образования. М.: Изд. МЭСИ, – 2020. – 332 с.*
10. Sharifzhanova N. *Mobilnoe obuchenie novaya tekhnologiya v obrazovanii-/-interconf.-2021.-Vol.-41. url https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/8657 (data-obrashheniya-11.03.2022)*
11. D. Attevel. *Mobile technologies and learning: a technology update and m-learning project summary.* London: Learning and Skills Development Agency, 2018.
12. J. Traxler. *Current State of Mobile Learning // Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training.* 2018. [Электронный ресурс]. URL: <http://www.aupress.ca/index.php/books/120155> (дата обращения 4.09.2022).
13. K. Alan. *How Simply and Understandably Could The «Personal Computing Experience» Be Programmed? (27 ноября 2019).*
14. Shurygin V. *Learning Management Systems in Academic and Corporate Distance Edu-cation // International Journal of Emerging Technologies in Learning.* 2021. Vol. 16. Is. 11. P. 121 – 139.
15. Cucinotta D. *Who declares COVID-19 a pandemic // Acta Bio-Medica: Atenei Parmensis.* 2020. Vol. 91. Is. 1. P. 157 – 160.
16. Chun, K. M. (2019). *Pedagogical innovation through mobile learning implementation: an exploratory study on teachers' extended and emergent use of mobile learning systems (Doctoral dissertation).* Northeastern University, Boston, MA, United States.
17. Токтарова В.И., Шпак А. Е. *Проектирование мобильной информационно-образовательной среды вуза. Высшее образование в России. ISSN 2072-0459 (Online) http://vovr.elpub.ru (өтініш берген күні: 9.09.2021).*
18. Sarrab M, Elgamel L, Aldabbas H. *Mobile Learning (M-Learning) and Educational Environments // International Journal of Distributed & Parallel Systems.* 2018. Vol. 3. Nc. 4. P. 31-38. DOI: <https://doi.org/10.5121/IJDPS.2012.3404> (өтініш берген күні: 4.09.2021).
19. Solvberg A. *Learning spaces in mobile learning environments // Active Learning in Higher Education.* 2019. Vol. 13. Na 1. P. 23-33. DOI: 10.1177/1469787411429189
20. Sarrab M, Elgamel L, Aldabbas H. *Mobile Learning (M-Learning) and Educational Environments // International Journal of Distributed & Parallel Systems.* 2018. Vol. 3. Nc. 4. P. 31-38. DOI: <https://doi.org/10.5121/IJDPS.2012.3404>
21. McFarlane, Angela and Roche, Nel and Triggs, Pat, *British Educational Communications and Technology Agency (BECTA) University of Bristol, corp creators. (2018) Mobile learning: research findings - report to Becta, July 2019. http://dera.ioe.ac.uk/id/eprint/1470*

References:

1. «Madeni mura», «Rukhani zhangyru», «Mangilik el» strategiyalyk ulttyk zhobalar tuzhyrymdamasy turaly. <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P080001016>
2. Sharifzhanova N. Sharipova D. Zhuraeva N. Mobilnoe obuchenie novaya tekhnologiya v obrazovanii // *interconf.* -2021.-Vol.41. url <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/8657> (data-obrashheniya-11.03.2022)
3. Shurygin V.Yu. Sovremennye tendency razvitiya mobilnogo obucheniya. *Kazan-Kazanskij federalnyj universitet. Pedagogicheskoe obrazovanie.* 2022. Tom-3. S 119-123.
4. Kamaludin A. *Technology Acceptance Model in Mlearning context: A system-atic review // Computer Education.* 2018. Vol. 125. P. 389 – 412.
5. Shurygin V., Saenko N., Zekiy A. *Learning Management Systems in Academic and Corporate Distance Edu-cation // International Journal of Emerging Technologies in Learning.* 2021. Vol. 16. Is. 11. P. 121 – 139.
6. Isaeva Yu. Stanovlenie sistemy mobilnogo obucheniya v otkrytom distancionnom obrazovanii. Avtoreferat disser. Na soiskanie uch. Stepeni dokt. ped. nauk. Ulyanovsk -2019. 46-s.
7. Андерсон Т. *Mobile apps for language learning. – Language learning & Technology. – June 2019, Vol.15, №2. – pp.2–11.*
8. Boca G.D. *Factors Influencing Students' Behavior and Attitude towards Online Education during COVID-19 // Sustainability.* 2021. Vol. 13. P. 7469.
9. Lobacheva S. *Sreda internet obucheniya sistemy obrazovaniya rossii proekt globalnogo virtualnogo universiteta / Mezhdunarodnaya akademiya otkrytogo obrazovaniya.-M. Izd. Mesi-2020.-332-s.*
10. Sharifzhanova N. Mobilnoe obuchenie novaya tekhnologiya v obrazovanii-//*interconf.-2021.-Vol.-41.* url <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/8657> (data-obrashheniya-11.03.2022)
11. D. Attevel. *Mobile technologies and learning: a technology update and m-learning project summary.* London: Learning and Skills Development Agency, 2018.
12. J. Traxler. *Current State of Mobile Learning // Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training.* 2018. [Электронный ресурс]. URL: <http://www.aupress.ca/index.php/books/120155> (дата обращения 4.09.2022).
13. K. Alan. *How Simply and Understandably Could The «Personal Computing Experience» Be Programmed? (27 noyabr 2019).*
14. Shurygin V. *Learning Management Systems in Academic and Corporate Distance Edu-cation // International Journal of Emerging Technologies in Learning.* 2021. Vol. 16. Is. 11. P. 121 – 139.
15. Cucinotta D. *Who declares COVID-19 a pandemic // Acta Bio-Medica: Atenei Parmensis.* 2020. Vol. 91. Is. 1. P. 157 – 160.
16. Chun, K. M.. *Pedagogical innovation through mobile learning implementation: an exploratory study on teachers' extended and emergent use of mobile learning systems (Doctoral dissertation).* Northeastern University, Boston, MA, United States. 2019
17. Toktarova V.I. Shpak A.E. *Proektirovanie mobilnoj informacionno obrazovatelnoj sredy vuza. Vysshee obrazovanie v rossii. Issn 20720459 (online) http://vovr.elpub.ru-(Otinish bergen kyini 9.09.2021).*
18. Sarrab M, Elgamel L, Aldabbas H. *Mobile Learning (M-Learning) and Educational Environments // International Journal of Distributed & Parallel Systems.* 2018. Vol. 3. Nc. 4. P. 31-38. DOI: <https://doi.org/10.5121/IJDPS.2012.3404> (өтініш берген күні: 4.09.2021).
19. Solvberg A. *Learning spaces in mobile learning environments // Active Learning in Higher Education.* 2019. Vol. 13. Na 1. P. 23-33. DOI: 10.1177/1469787411429189
20. Sarrab M, Elgamel L, Aldabbas H. *Mobile Learning (M-Learning) and Educational Environments // International Journal of Distributed & Parallel Systems.* 2018. Vol. 3. Nc. 4. P. 31-38. DOI: <https://doi.org/10.5121/IJDPS.2018.3404>
21. McFarlane, Angela and Roche, Nel and Triggs, Pat, *British Educational Communications and Technology Agency (BECTA) University of Bristol, corp creators. (2018) Mobile learning: research findings - report to Becta, July 2019. http://dera.ioe.ac.uk/id/eprint/1470*